

sich viel sagen lässt RĀGA-TAR. 3, 67. impers.: सर्वैरपि च वक्तव्यं न प्राज्ञायत पाण्डवाः MBH. 4, 87. M. 8, 13. R. ed. Bomb. 3, 40, 9. SĀH. D. 2, 8. यामीति वक्तव्ये कः परिग्रमः welche Mühe ist es zu sagen «ich gehe»? HARIV. 4813. साधु भूयति वक्तव्ये — साधवत्तिन्निति वदन् anstatt साधु भूय zu sagen RĀGA-TAR. 3, 17. नायं वक्तव्यस्य कालः Zeit zu reden PANĀT. 194, 23. — 2) anzureden, zu dem man sprechen soll (mit acc. der Sache): वक्तव्याश्चापि राजानः सर्वे — युधिष्ठिरस्याश्रमेधो भवद्भिर्नुभूयताम् MBH. 14, 2217. HARIV. 11301. R. 2, 27, 10. 32, 33 (49, 34 GORR.). 38, 19. 3, 44, 9. MRĀKH. 33, 12. ÇĀK. 33, 10. KATHĀS. 12, 96. PANĀT. 193, 14. छल्पमप्यप्रियं वाक्यं न वक्तव्यौ R. GORR. 2, 23, 14. 13. 5, 56, 5. माता च मम कैमल्या कुशलं चाभिवादनम् । अग्रमादं च वक्तव्या R. ed. SCHL. 2, 58, 14. VARĀH. BRH. S. 44, 7. BHĀṬI. 7, 19. — 3) tadelnswerth, übelberüchtigt; = गर्ह्य, कुत्सित AK. 3, 4, 24, 161. H. an. (lies गर्ह्य st. गृह्य). MED. M. 8, 66. या केशाध्यात्रायाश्च वक्तव्यो (so die ed. Bomb.) वक्तुमिच्छसि MBH. 7, 9153. n. Tadel, Vorwurf: एको मां दहति जनापवादवर्द्धवक्तव्यं यदिह मया कृता प्रियेति MRĀKH. 167, 12. — 4) (verantwortlich, Rede und Antwort zu geben verpflichtet) abhängig, in der Gewalt von — stehend; = अधीन AK. st. dessen fälschlich हीन H. an. MED. कामवक्तव्यद्वया R. 3, 2, 25. — Vgl. पुनर्वक्तव्य, वचनीय, वाच्य.

वक्तव्यता f. nom. abstr. 1) von वक्तव्य 3): वक्तव्यता या, गम् oder व्रज् dem Tadel anheimfallen, sich einen Tadel zuziehen MBH. 10, 86. HARIV. 4204. R. 7, 43, 6. so v. a. Verantwortlichkeit: दिवा वक्तव्यता पाले रात्रौ स्वामिनि तदह्ने । योगनेमे ऽन्यथा चेत्तु पालो वक्तव्यतामियात् ॥ M. 8, 230. — 2) von वक्तव्य 4): तस्य वक्तव्यतां याति gerathen in seine Gewalt MBH. 12, 13877. साहं वदर्शनाद्विप्र कामवक्तव्यतां गता MĀRK. P. 61, 47. कामवक्तव्यतां नीतः 64, 7.

वक्तव्यत्वं n. nom. abstr. von वक्तव्य 1): अग्रण्यं NILAK. zu MBH. 1, 7308.

वक्ति (von वच्) f. Rede BRH. ĀR. UP. 4, 3, 26 (वचस् ÇAT. Br.). — Vgl. उक्ति.

वक्तु nach SĀH. harte Worte führend RV. 7, 31, 5; s. jedoch u. वच् infin. वक्तव्य am Ende eines adj. comp. von वक्त्र Sprechter: तदह्नेको वेदवाक्यार्थोपदेशः Comm. zu Kap. 1, 99.

वक्तृता (von वक्त्र) f. Redneri, Gewandtheit in der Rede: विना सत्यं च वक्तृता ÇATR. 10, 189.

वक्त्रं (von वच्) UNĀDIS. 4, 166. n. SIDDH. K. 249, b, 3. m. (nicht zu belegen) und n. 250, b, 6. वक्त्रं am Ende von Ortsnamen P. 4, 2, 126. 1) Mund, Maul, Gesticht, Schnauze, Schnabel AK. 2, 6, 2, 40. H. 372. an. 2, 452. MED. r. 84. HALĀJ. 2, 363. ÇIKSHĀ in Ind. St. 4, 107. M. 8, 272. MBH. 1, 5932. 12, 4273. R. 4, 9, 82. AMṚTAN. UP. in Ind. St. 9, 27. SUÇR. 1, 116, 14. 120, 19. 133, 7. 187, 10. नेत्रवक्त्रविकारैः Spr. 310. वक्त्रामृत 773. दहस्तोद्यमं विना वक्त्रे प्रविशेत्त कथं च न (भोजनम्) 1743. VARĀH. BRH. S. 31, 32. 38, 9. 77, 35. fg. KATHĀS. 18, 165. PANĀT. 264, 1. चन्द्राम् MBH. 3, 2860. 3000. MEGH. 51. Spr. 2518. 2696. fg. VARĀH. BRH. S. 68, 56. 103. 69, 24. DHŪRTAS. 66, 5. 6. 8. 72, 11. मृगपत्तिं SUÇR. 1, 96, 15. गजं MBH. 3, 12247. VARĀH. BRH. S. 93, 2. 13. 94, 13. करालं (उलूक) PANĀT. 158, 22. वक्त्रं करु den Mund —, das Maul aufsperrn R. 5, 36, 17. fg. Am Ende eines adj. comp. f. या MBH. 4, 185. R. 5, 17, 28. R. 3, 1. KATHĀS. 28, 81. 43, 334. 124, 98. KĀURAP. 28. Verz. d. Oxf. H. 146, a, No. 310. —

2) Spitze (eines Pfeils): तीक्ष्णं MBH. 7, 4963. — 3) Schnauze eines Gefässes; s. अणु. — 4) Anfang: कलिं GANITĀDH. PRATJABDAÇ. 11. — 5) the initial quantity of the progression; the first term COLEBR. Alg. 32. — 6) = श्लोक ein aus 4 X 8 Silben bestehendes Metrum H. an. COLEBR. Misc. Ess. II, 118. 137. Ind. St. 8, 313. 331. fgg. KĀVYĀD. 1, 26. SĀH. D. 367. PRATĀPAR. 19, a, 7. — 7) eine Art Zeug (वस्त्रभेद) MED. — 8) die Wurzel von Tabernaemontana coronaria R. Br. (तगरमूल) ÇABDAM. im ÇKDR. — 9) fehlerhaft für वक्त्र in अणुं SUÇR. 2, 36, 4. — Vgl. अणु, अण्वन्तरसंधिं (unter अण्वन्तरम्), अणुं, अणुं, दधिं, दत्तं, दशं, पञ्चं, पार्श्वं, पूतिं पृथुं, मकुं, यवं, सूचीं und मुख, वदन.

वक्त्रकं am Ende eines adj. comp. = वक्त्र 1) HARIV. 14302. — Vgl. अणुं. वक्त्रखुरं m. Zahn 2, 6, 29.

वक्त्रजं m. ein Brahmane (aus Brahma's Munde entstanden) TRIK. 2, 7, 2. वक्त्रतालं n. = वक्त्रनाल ÇABDAR. bei WILSON.

वक्त्रतुण्डं m. Bez. Gaṇeça's Liṅga-P. bei MUIR, ST. III, 161. WILSON, Sel. Works I, 267. fehlerhaft für वक्त्रतुण्ड.

वक्त्रदंष्ट्रं s. वक्त्रदंष्ट्र.

वक्त्रदलं n. Gaumen H. ç. 122 (fälschlich वक्त्रं).

वक्त्रपटं Schleier; am Ende eines adj. comp. f. या RĀGA-TAR. 6, 315.

वक्त्रपट्टं H. 1231 zur Erklärung von तल्लिका, तलसारक.

वक्त्रभेदिन् adj. bitter (den Mund stechend) H. 1389.

वक्त्रपोधिन् adj. mit dem Maule kämpfend; m. N. pr. eines Asura HARIV. 2632. VP. 148.

वक्त्ररुहं Schnauzhaar, beim Elephanten VARĀH. BRH. S. 67, 10.

वक्त्ररोगं m. eine Krankheit des Mundes; वक्त्ररोगिन् adj. damit behaftet VARĀH. BRH. 20, 1.

वक्त्रवासं (वक्त्र + वास Wohlgeruch) m. Orange RĀGAN. im ÇKDR.

वक्त्रशोधनं 1) adj. den Mund reinigend. — 2) n. die Frucht der Averrhoa Carambola Lin. RĀGAN. im ÇKDR.

वक्त्रशोधिन् 1) adj. den Mund reinigend. — 2) m. Citronenbaum (n. Citrone) GĀṬĀDH. im ÇKDR.

वक्त्रासवं m. Speichel TRIK. 2, 6, 18.

वैक्त्रं adj. s. v. a. वक्तव्य auszusprechen, zu sagen RV. 3, 26, 9. 6, 9, 2.

स वैक्त्रान्यतुथा वदति 3.

वैक्त्रान् (von 1. वक्) n. nach SĀH. so v. a. मार्गभूत RV. 1, 132, 2.

वक्त्रोऽसत्यं adj. nach SĀH. treu den Ordnern der heiligen Reden d. h. den Stotar RV. 6, 51, 10.

वैक्यं (von 1. वक्) adj. verkündenswerth, preiswürdig: प्र तं विवक्तिं वक्तव्यो य एषां मूर्तौ मक्तिं सत्यो अस्ति RV. 1, 167, 6.

वक्त्रं (von 2. वक्) UNĀDIS. 2, 13. gaṇa न्यङ्कादि zu P. 7, 3, 53. n. SIDDH. K. 249, b, 1. 1) adj. (f. या) a) gebogen, krumm, schief (Gegens. सज्जु) AK. 3, 2, 21. TRIK. 3, 3, 364. H. 1456. an. 2, 452. MED. r. 66. HALĀJ. 4, 11.

धन्वन् AV. 4, 6, 4. 7, 36, 4. वयसः पत्नी ÇAT. Br. 10, 2, 2, 7. 10. 11, 7, 3, 2. KĀTJ. ÇR. 17, 1, 16. 7, 24. MBH. 3, 10608. पत्न्यं SUÇR. 1, 25, 21. 27, 15. धनुर्वक्त्रं 94, 1. समिधं GĀHJASĀNGR. 1, 29. fg. नाडी त्रिवक्त्रा SUÇR. 2, 182, 1. केतकी Spr. 3046. शिखा VARĀH. BRH. S. 11, 12. 33, 16. 47, 24. वंशं Verz. d. Oxf. H. 133, b, 22. दारु AK. 2, 2, 14. H. 1009. दारु च वक्त्रसंस्थम् HALĀJ. 2, 148. बालेन्दुं KUMĀRAS. 3, 29. PRAB. 80, 9. नासा Verz. d. Oxf. H. 51,